

Φανάρι: Η αποκατάσταση της αλήθειας για το Ουκρανικό

[Πατριαρχεία](#) / [Οικουμενικό Πατριαρχείο](#)

Ευχαριστίες προς ερευνητές Έλληνες και Ρώσους, οι οποίοι “συμβάλλουν στην αποκατάσταση της αλήθειας” σχετικά με το Ουκρανικό ζήτημα εκφράζει με ανακοίνωσή του το Οικουμενικό Πατριαρχείο, δημοσιεύοντας παράλληλα διάφορα ιστορικά κείμενα.

Η ανακοίνωση του Οικουμενικού Πατριαρχείου

Εύχαριστίαι

Τό Οίκουμενικόν Πατριαρχεῖον εὐχαριστεῖ τούς ἐκλεκτούς ἐρευνητάς, Ἕλληνας καί Ρώσους, οἱ ὅποιοι διά τῆς ἀδιαβλήτου ἐπιστημονικῆς συνεισφορᾶς των συνέβαλαν εἰς τήν ἀποκατάστασιν τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας περί τῆς σχέσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Οὐκρανίας πρός τήν Μητέρα Ἐκκλησίαν της.

Ὅπως ἰδιαιτέρως εὐχαριστεῖ τό Μορφωτικόν Ἰδρυμα τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος καί τόν Προϊστάμενον τοῦ Ἱστορικοῦ καί Παλαιογραφικοῦ Ἀρχείου του, διακεκριμένον ἱστορικόν, φιλόλογον καί παλαιογράφον κ. Ἀγαμέμνονα Τσελίκαν, διότι ἔθεσαν εἰς τήν διάθεσιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, εἰς τό πρωτότυπον

καί τήν μεταγραφὴν των τὰ ἀρχαῖα ἀντίγραφα τῶν κρισίμων Πατριαρχικῶν καί Συνοδικῶν Ἐγγράφων περί τῶν σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας Οὐκρανίας πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα Κωνσταντινουπόλεως καί Μόσχας κατὰ τὸν ιζ' αἰῶνα.

Τέλος, εὐχαριστεῖ θερμῶς τὸν λογιώτατον ἐρευνητὴν κ. Κωνσταντῖνον Βετόσνικωφ, ὁ ὁποῖος ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τὰς πολυτίμους γνώσεις του περί τοῦ θέματος.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΘΡΟΝΟΣ ΚΑΙ Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ - ΟΜΙΛΟΥΝ ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου μελέτης χορηγήσεως αὐτοκεφάλου ἐκκλησιαστικοῦ καθεστῶτος στὴν Οὐκρανία, διατυπώθηκαν ἀπόψεις, ἀκόμη καί ἀπὸ ἐκπροσώπους θεσμικῶν φορέων, διὰ τῶν ὁποίων ἀμφισβητεῖται τὸ κανονικὸν δικαίωμα τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως νὰ προβῇ σέ μία τέτοια ἐνέργεια. Ὡς κύριον ἐπιχείρημα προβάλλεται τὸ ὅτι ἡ Οὐκρανία «ἀποτελεῖ κανονικὸν ἔδαφος τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας» καί, κατὰ συνέπειαν, μία τέτοια ἐνέργεια τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου θά ἀποτελοῦσεν «εἰσπήδησιν» εἰς ξένην ἐκκλησιαστικὴν δικαιοδοσίαν.

Κατόπιν τούτου, κρίνεται ἀναγκαῖον ὅπως τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ὑπενθυμίσῃ πρὸς πάντας τὴν ἱστορικὴν καί κανονικὴν ἀλήθειαν ὡς πρὸς τὴν σχέσιν τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Οὐκρανίας, ὅπως αὕτη προκύπτει ἀπὸ τὰ σωζόμενα ἐπίσημα ἔγγραφα, τὰ ὁποῖα, δυστυχῶς, εἴτε ἀγνοοῦνται εἴτε σκοπίμως ἀποκρύπτονται γιὰ εὐνοήτους λόγους.

Ἡ σχέσις τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Οὐκρανίας. Σύντομος ἱστορικὴ ἀναδρομή

Ὅπως εἶναι εἰς ὅλους γνωστόν, οἱ Οὐκρανοί, καθὼς καί ὅλοι οἱ λαοί, οἱ καταγόμενοι ἐκ τῶν ἀρχαίων Ρῶς, ὀφείλουν τὴν χριστιανικὴν πίστιν καί τὴν Ὁρθοδοξίαν των εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Περιττεύει νὰ γίνη ἐδῶ λόγος διὰ τὰ γνωστά εἰς ὅλους ἱστορικὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα ὠδήγησαν εἰς τὸν βαπτισμόν τῶν κατοίκων τοῦ περὶ τὸ Κίεβον κράτους τοῦ Βλαδιμήρου τὸν δέκατον αἰῶνα καί τὴν μετὰ ταῦτα ἐξάπλωσιν τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς ὁλόκληρον τὴν περιοχὴν τῆς Κιεβινῆς Ρωσσίας. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀποτελεῖ τὴν μητέρα Ἐκκλησίαν ὁλοκλήρου τοῦ Οὐκρανικοῦ λαοῦ, ὅπως καί ὅλων τῶν Ρώσων, Λευκορρώσων καί ἄλλων λαῶν τῆς εὐρυτέρας περιοχῆς.

Ἡ Μητρόπολις Ρωσσίας ἀναγράφεται εἰς τὰ ἀρχαῖα ἐπίσημα συνταγμάτια τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, ὅπως, παραδείγματος χάριν εἰς τὴν Διατύπωσιν τοῦ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (11ος αἰ.)

παραπομπή¹, ως έξηκοστή έπαρχία του Οίκουμενικού Θρόνου. Ήταν αρχικώς ένιαία υπό τόν τίτλον «Κιέβου καί πάσης Ρωσσίας» μέ έδραν τό Κίεβον. Έπειτα οί μητροπολίται Κιέβου μετέφεραν τήν κατοικίαν των είς Βλαδίμηρον καί τέλος είς Μόσχαν, είχαν όμως πάντοτε ως κανονικήν έδραν των τήν πόλιν του Κιέβου. Περί τά μέσα του 15ου αιώνος, ή Μητρόπολις Κιέβου διεσπάσθη είς δύο κατόπιν έκλογής του Μητροπολίτου Ίωνᾶ έν Μόσχᾳ (1448) καί του Γρηγορίου, υπό τόν ένωτικόν Πατριάρχη Γρηγόριον Μάμμαν (1458). Ο Μητροπολίτης Γρηγόριος επέστρεψεν αργότερον είς τήν Όρθοδοξίαν καί έγινε δεκτός από τόν Οίκουμενικόν Πατριάρχη Διονύσιον Α΄ (1470), ένῶ είς τήν Μόσχαν τό 1561 έγκατεστάθη νέος Μητροπολίτης, ο Θεοδόσιος, χωρίς συνεννόησιν μετά του Οίκουμενικού Πατριαρχείου.

Μετά τήν άνύψωσιν τής Μητροπόλεως Μόσχας είς Πατριαρχεΐον επί Οίκουμενικού Πατριάρχου Ίερεμίου Β΄ (1589), ή Μητρόπολις Κιέβου εξακολουθοῦσε νά τελῇ υπό τούς Οίκουμενικούς Πατριάρχας, οί όποιοι άσκοῦσαν έποπτεΐαν είτε διά μέσου πληρεξουσίων Έξάρχων είτε αὐτοπροσώπως, όπως συνέβη τό 1589, όταν ο Πατριάρχης Ίερεμίας Β΄ έπεσκέφθη τό Κίεβον καί καθήρεσε τόν Κιέβου Όνησιφόρον, ως δίγαμον, καθώς καί άλλους ένόχους κληρικούς, χειροτόνησε δέ Κιέβου τόν Μιχαήλ (Ραγόζα). Επί πλέον, εκύρωσε καί εὐλόγησε τήν Άδελφότητα τών Θεοφανείων (Βογοιαβλένσκη), ή όποία μετετράπη μετά ταῦτα είς Άκαδημίαν, καί διέταξε τήν σύγκλησιν έπαρχιακῆς Συνόδου Ούκρανίας.

Άλλά ή πλέον, ίσως, σημαντική προσφορά του Οίκουμενικού Πατριαρχείου είς τήν Έκκλησίαν τής Ούκρανίας υπήρξεν όταν ή Έκκλησία αὐτή είχε πλήρως εκλατινισθῇ καί προσχωρήσει μετά τών επισκόπων της είς τήν Οὐνίαν. Τότε (1620) ο Οίκουμενικός Πατριάρχης εξουσιοδότησε τόν Ίεροσολύμων Θεοφάνη νά μεταβῇ είς τήν Ούκρανίαν, όπου καί χειροτόνησεν Όρθοδόξους επισκόπους, ανασυνέστησε τήν έπαρχιακήν Σύνοδον τής Ούκρανίας καί εξέλεξε τόν οίκεΐον Μητροπολίτην μέ τήν επικύρωσιν του Οίκουμενικού Πατριάρχου. Η χειροτονία τών ιεραρχών τής μητροπόλεως Κιέβου από τόν Πατριάρχη Ίεροσολύμων δέν έσήμαινε, βεβαίως, ότι ή μητρόπολις υπετάχθη είς τό Πατριαρχεΐον του.

Όταν τό 1654 ή Ούκρανία ένώθηκε πολιτικώς με τήν Ρωσσίαν, άρχισε νά υποκινείται ζήτημα καί εκκλησιαστικῆς ένώσεως τής περιοχῆς αὐτῆς μέ τό Πατριαρχεΐον Μόσχας. Οί μητροπολίται, όμως, οί επίσκοποι, ο κλῆρος, οί εὐγενείς καί όλος ο λαός τής Ούκρανίας απέκρουαν έντόνως τήν ένωσιν. Μάταιες ήταν καί οί προσπάθειες τής Ρωσσίας νά αποκτήσιν τήν μητρόπολιν Κιέβου τό 1684 από τόν Οίκουμενικό Πατριάρχη Ίάκωβο. Ο Κιέβου Σίλβεστρος καί οί διάδοχοί του Διονύσιος, Ίωσήφ καί Άντώνιος, παρά τας πιέσεις, δέν έδέχθησαν νά χειροτονηθοῦν από τόν Πατριάρχη Μόσχας. Μόνον ο διάδοχος αὐτῶν Γεδεών, τό 1685, παρεπείσθη νά δεχθῇ τήν χειροτονίαν του από τόν Πατριάρχη Μόσχας Ίωακείμ, αλλά καί τότε πολυπληθής Σύνοδος, ή όποία συνήλθεν είς τό Κίεβον,

ἐκήρυξεν ἄκυρον τὴν ἐκλογὴν καὶ παράνομον τὴν χειροτονίαν, διότι ἔγινεν ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Ἡ ἐνέργεια αὕτη τοῦ πατριάρχου Μόσχας συνιστοῦσε σοβαρὸν κανονικὸν ἀδίκημα. Προαγωγή ἐπισκόπου ξένης ἐπαρχίας εἰς μητροπολίτην ἄνευ συναινέσεως τοῦ οἰκείου Πατριάρχου ἀπετέλει παραβίασιν ἱερῶν κανόνων, ὅπως: ΛΕ΄ τῶν Ἀποστόλων, ΣΤ΄ τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς, ΙΓ΄ καὶ ΚΒ΄ ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου, ΙΕ΄ ἐν Σαρδικῇ Συνόδου. Παραλλήλως, ἡ πρᾶξις αὕτη ἐσήμαινε διείσδυσιν εἰς ξένην ἐπαρχίαν, καταδικαστέαν συμφώνως πρὸς τοὺς κανόνες: Β΄ τῆς Β΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ΙΓ΄ καὶ ΚΒ΄ ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου, Γ΄ ἐν Σαρδικῇ. Ἡ ἀρπαγὴ ξένης ἐπαρχίας καταδικάζεται ρητῶς ὡς παραβιάσις τῶν παλαιῶν δικαίων τῶν Ἐκκλησιῶν ἀπὸ κανόνας ὅπως οἱ: Η΄ τῆς Γ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ ΛΘ΄ τῆς ἐν Τρούλλῳ Οἰκουμενικῆς Πενθέκτης Συνόδου.

Κατόπιν τούτων, ὁ Γεδεὼν καὶ οἱ ἐν Μόσχᾳ κατενόησαν ὅτι τίποτε δὲν ἦτο δυνατόν νά γίνη χωρὶς τὴν ἔγκρισιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ ἔστρεψαν ὅλην τὴν προσπάθειάν των εἰς τό νά πεισθῇ (ἢ ἐξαναγκασθῇ) ὁ τότε Οἰκουμενικός Πατριάρχης Διονύσιος Δ΄ νά ἀναγνώρισῃ τὴν χειροτονίαν τοῦ Γεδεὼν. Τὴν ὅλην προσπάθειαν πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἀνέλαβεν ἐκ μέρους τῶν βασιλέων καὶ τῆς Κυβερνήσεως τῆς Ρωσσίας ὁ πρέσβης Νικήτας Ἀλεξέγιεφ, ὁ ὁποῖος μετέβη εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν, ὅπου παρεπιδημοῦσεν ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης Διονύσιος Δ΄. Τὰ τῶν διαπραγματεύσεων καὶ τῶν παρασκηνιακῶν ἐνεργειῶν ἐξιστορεῖ εἰς τὴν Δωδεκάβιβλόν του ὁ ἐκεῖ ἐπίσης τότε παρεπιδημῶν Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Δοσίθεος, ὁ ὁποῖος, λόγῳ τῶν προσωπικῶν του σχέσεων με τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν, διεδραμάτισεν οὐσιαστικὸν ρόλον εἰς τὰς συνομιλίας.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν συνομιλιῶν καὶ διαπραγματεύσεων αὐτῶν ἀποτυπώνεται εἰς τὴν Πατριαρχικὴν καὶ Συνοδικὴν «Πρᾶξιν» ἢ «Γράμμα ἐκδόσεως» τοῦ Ἰουνίου τοῦ ἔτους 1686, τὴν ὁποίαν ὑπέγραψεν ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης Διονύσιος Δ΄ καὶ ἡ περὶ αὐτὸν Ἀγία καὶ Ἱερά Σύνοδος, καθὼς καὶ ἄλλοι Μητροπολῖται τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Τὸ ἀρχικόν πρωτότυπον τῆς «Πράξεως» αὐτῆς ἔχει καταστραφῇ, σώζονται ὅμως, ἐκτός τῶν ρωσικῶν μεταφράσεων, καὶ ἑλληνικά αὐθεντικά ἀντίγραφα τῆς ἐποχῆς Πατριαρχίας Καλλινίκου Β΄, (1688, 1689-1693, 1694-1702), ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ ἀρχικόν ἑλληνικόν κείμενον ἔχει μέ ἀσφάλειαν ἀποκατασταθῇ (παραπομπή2).

Σώζεται ἐπίσης τὸ ἑλληνικόν πρωτότυπον τοῦ Γράμματος πού ἀπέστειλεν εἰς τοὺς βασιλεῖς τῆς Ρωσσίας Ἰωάννην καὶ Πέτρον καὶ τὴν Πριγκίπισσαν Σοφίαν ὁ Πατριάρχης Διονύσιος Δ΄, δημοσιευμένον εἰς τὴν Συλλογὴν τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων τῆς Ρωσικῆς Κυβερνήσεως τὸ 1826 (παραπομπή3).

Τὰ δύο αὐτὰ κρίσιμα κείμενα, δηλαδή ἡ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ «Πρᾶξις» τοῦ 1686, ὅπως ἀποκαταστάθηκε σήμερα ἀπὸ ρώσους ἱστορικοὺς στὴν ἀρχικὴ της μορφή, καὶ τὸ πρωτότυπον Γράμμα τοῦ Πατριάρχου Διονυσίου Δ΄ πρὸς τοὺς ρώσους βασιλεῖς, παρατίθενται αὐτούσια εἰς τὸ Παράρτημα τοῦ παρόντος.

Σώζονται, βεβαίως, καί ἄλλα ἐπίσημα ἔγγραφα διὰ τό θέμα τοῦτο, ἐκ τῶν ὁποίων μόνον ἓνα εἰς ἐλληνικόν ἀντίγραφον καί τά λοιπά εἰς ρωσσικάς μεταφράσεις τῆς ἐποχῆς, μεταξύ τῶν ὁποίων ἐπίσημες μεταφράσεις τοῦ ρωσσικοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, πού διατηροῦνται εἰς τά ἀρχεῖα του, καθὼς καί ἄλλα, προφανῶς καί αὐτά σέ ἐπίσημες μεταφράσεις, σέ χειρόγραφα τῆς συλλογῆς «Ἰκόνα», πού περιέχει διάφορα κείμενα ἀφορῶντα τό Πατριαρχεῖον Μόσχας (παραπομπή4) .

Περιττόν νά τονισθῇ ὅτι τό πρῶτον ἀπό τά κείμενα αὐτά, τό ὁποῖον ἀποτελεῖ ὄχι μόνον Πατριαρχικόν, ἀλλά καί Συνοδικόν ἔγγραφο, ὑπερτερεῖ εἰς κανονικήν καί νομικήν ἀξίαν, καί πρέπει νά προτιμᾶται κάθε ἄλλου ὡς ἡ γνησία ἔκφρασις τῆς βουλήσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὅπου, τυχόν, ὑπάρχουν διαφοραί.

Τί προκύπτει ἀπό τήν μελέτην τῶν Κειμένων;

Ἀπό τήν μελέτην τῶν δύο αὐτῶν θεμελιωδῶν κειμένων, καί κυρίως τῆς Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς «Πράξεως» ἢ, ἀκριβέστερον, «Γράμματος Ἐκδόσεως» προκύπτουν τά ἑξῆς:

1. Ἡ ὑπαγωγή τῆς Μητροπόλεως Κιέβου ἔγινε «τρόπῳ συγκαταβατικῶ» καί «οἰκονομικῶς», λόγῳ τῶν συγκεκριμένων ἱστορικῶν συνθηκῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, «διὰ τε τό τοῦ τόπου ὑπερβάλλον διάστημα καί διὰ τὰς συμβαινούσας ἀναμεταξύ τῶν δύο βασιλειῶν μάχας», ἔνεκα τῶν ὁποίων «ὁ ἐχθρός τῆς ὀρθῆς καί ἀληθοῦς καί ἀγίας καί ἀμωμήτου πίστεως τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν ζιζάνια καί ἀκάνθας ἐγκατέσπειρε μεταξύ τοῦ σίτου, ἥτοι τῆς ὀρθοδοξίας, καί κινδυνεύει ταύτην ὑποχείριον ἔξειν τοῖς ἀλλοτρίοις καί ἐναντίοις φρονήμασι». Τόν προσωρινόν χαρακτηῖρα τῆς κατ' οἰκονομίαν καί συγκατάβασιν διευθετήσεως, τήν ὁποίαν προβλέπει ἡ Πατριαρχική καί Συνοδική «Πρᾶξις» τοῦ 1686, μαρτυρεῖ ρητῶς καί ὁ λόγιος διαπρεπής Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Δοσίθεος, τοῦ ὁποίου ὁ ρόλος εἰς τὰς σχετικές διαπραγματεύσεις ὑπῆρξεν, ὡς ἐλέχθη, καίριος, ὅταν γράφῃ ὅτι ἐδήλωσεν εἰς τόν μεσολαβητήν πρέσβην Νικήταν Ἀλεξιοβίτην: «νά δοθῇ ... τό Κίεβον ἐπιτροπικῶς τῷ Μοσχοβίας διὰ τήν κατέχουσαν τυραννίδα, ἕως ἡμέρας ἐπισκέψεως θείας» (παραπομπή5) .

2. Ὅπως προκύπτει ἀπό τήν Πατριαρχικήν καί Συνοδικήν «Πρᾶξιν» τοῦ 1686, τό νόημα τῆς «ὑπαγωγῆς» τῆς Μητροπόλεως Κιέβου εἰς τόν Πατριάρχην Μόσχας συνίστατο, κατ' οὐσίαν, μόνον εἰς τήν ἄδειαν τῆς χειροτονίας τοῦ Μητροπολίτου Κιέβου: «ἵνα ἡ ἀγιωτάτη ἐπαρχία Κιέβου εἴη ὑποκειμένη ὑπό τοῦ ἀγιωτάτου πατριαρχικοῦ θρόνου τῆς μεγάλης καί θεοσώστου πόλεως Μοσχοβίας, χειροτονεῖσθαι δηλαδή μητροπολίτην Κιέβου ἐν αὐτῇ ἡνίκα παρεμπέση χρεία». Ἡ ἐπεξηγήσις («δηλαδή») ἐξηγεῖ τό νόημα τοῦ «ὑποκειμένη». Ἡ πρᾶξις λέγει ρητῶς : « ἡ ὑποταγή τῆς μ(ητ)ροπόλ(εως) ταύτης Κιόβου ἀνετέθη ὑπὸ τὸν ἀγιώτατον π(ατ)ριαρχικὸν τῆς Μοσχοβίας θρόνον », δηλαδή ὁ Πατριάρχης Μόσχας μπορεῖ νά χειροτονεῖ τόν μητροπολίτην Κιέβου ἐξ ὀνόματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου,

καί μόνον. Τὰ σωζόμενα σέ ἑλληνικά ἀντίγραφα ἔγγραφα λέγουν : «δοθῆναι ἄδειαν ... χειροτονεῖν », «... κ(αὶ) διδόντος οἰκονομικῶς ἐκείνω τὴν τοιαύτην ἄδειαν ». Τό μόνον σωζόμενον εἰς πρωτότυπον ἔγγραφον (Γράμμα πρὸς τοὺς βασιλεῖς) λέγει ρητῶς : « ὁ μακαριώτατος Πατριάρχης Μοσχολίτης ... ἔχη ἐπ' ἀδείας χειροτονεῖν Κιέβου Μητροπολίτην», δηλαδή ὁ Πατριάρχης Μόσχας μπορεῖ νά προβαίνει εἰς χειροτονίαν μητροπολίτου Κιέβου μέ ἄδεια τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

Τό ὅτι δέν πρόκειται περί πλήρους ἐκχωρήσεως τῆς ἐπαρχίας Κιέβου εἰς τόν Πατριάρχην Μόσχας εἶναι ἐμφανές ἀπό τό γεγονός ὅτι ἡ «Πρᾶξις» (α) στερεῖ ἀπό τόν ἐν λόγῳ Πατριάρχην τό δικαίωμα νά ἐκλέγῃ τόν Μητροπολίτην Κιέβου, καί (β) ὑποχρεώνει τόν ἐκάστοτε Μητροπολίτην Κιέβου νά μνημονεύῃ τόν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως «ἐν πρώτοις» κατά τὴν Θείαν Λειτουργίαν. Ἡ σημασία τῶν δύο αὐτῶν ὅρων εἶναι ἀνάγκη νά τονισθῇ.

3. Ἡ δοθεῖσα εἰς τόν Πατριάρχην Μόσχας ἄδεια νά χειροτονῇ Μητροπολίτην Κιέβου καί μόνον ἐκείνον, ὁ ὁποῖος ἐκλέγεται ἀπό τόν κλῆρον καί τόν λαόν τῆς ἐπαρχίας Κιέβου, ὑποδηλώνει σημαντικό βαθμόν αὐτονομίας καί αὐτοτελείας τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς, τὴν ὁποίαν αὐτονομίαν δέν παραχωρεῖ ὁ Πατριάρχης Μόσχας ὡς οἶονεῖ κυριάρχης τῆς ἐν λόγῳ περιοχῆς, ἀλλὰ ὑποχρεοῦται νά ἀποδεχθῇ ὡς ὅρον, τόν ὁποῖον θέτει ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης καί τόν ὁποῖον εἶναι ὑποχρεωμένος νά τηρήσῃ. Ὁ Πατριάρχης Μόσχας, κατά τόν ὅρον τοῦτον, δέν ἔχει τό δικαίωμα νά προβῇ εἰς συγχώνευσιν ἢ διαμελισμόν ἢ κατάργησιν τῆς Μητροπόλεως αὐτῆς. Ἀποκλείεται δηλαδή ἡ διοικητικὴ ἀπορρόφησίς της ἀπό τό Πατριαρχεῖον Μόσχας.

4. Ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ἐκάστοτε Μητροπολίτου Κιέβου νά μνημονεύῃ «ἐν πρώτοις» κατά τὴν Θείαν Λειτουργίαν, τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην ἀποτελεῖ τὴν πλέον σαφεῖ ἀπόδειξιν ὅτι ἡ ἐπαρχία Κιέβου δέν ἐδόθη εἰς τό Πατριαρχεῖον Μόσχας ὡς κανονικόν ἔδαφός του. Ἡ κατά τό «ἐν πρώτοις» τῆς Θείας Λειτουργίας μνημόνευσις τοῦ ὀνόματος τοῦ Πατριάρχου δηλώνει τὴν κανονικὴν ἐξάρτησιν τοῦ μνημονεύοντος καί δέν ἀποτελεῖ ἀπλὴν εὐχητικὴν ἔκφρασιν ἢ φιλοφρόνησιν. Εἰς τὴν συγκεκριμένην μάλιστα Πατριαρχικὴν καί Συνοδικὴν «Πρᾶξιν», αἰτιολογεῖται ρητῶς ὁ ὅρος τῆς μνημονεύσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ὡς «πηγῆς καί ἀρχῆς» τῶν ὑποκειμένων εἰς αὐτόν ἀρχιερέων. Ἐνῷ τό μνημόσυνον τοῦ Πατριάρχου Μόσχας, μετὰ ἀπό ἐκείνο τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, ἀποδίδεται εἰς τὴν ιδιότητα αὐτοῦ ὡς «γέροντος καί προεστῶτος», δηλαδή εἰς τὴν πνευματικὴν σχέσιν τοῦ χειροτονουμένου πρὸς τόν χειροτονήσαντα αὐτόν (παραπομπή6) . Πρέπει νά ἐπισημανθῇ ὅτι ἡ Πρᾶξις περί τοῦ ἐν Βενετία μητροπολίτου Φιλαδελφείας, ἡ ὁποία τοῦ παραχωρεῖ ἄδειαν χειροτονίας τῶν ἀρχιερέων Κεφαλληνίας καί Κυθήρων, ὀρίζει καί τὴν μνημόνευσιν τοῦ Φιλαδελφείας ὑπὸ τῶν χειροτονουμένων ἀπὸ αὐτόν ἀρχιερέων, χωρὶς νά ὑποδηλοῖ τοῦτο ὅτι ὁ Φιλαδελφείας γίνεται κυριάρχος αὐτῶν. Κατ' ἀναλογίαν καί ἡ μνημόνευσις τοῦ Πατριάρχου Μόσχας ὑπὸ τοῦ Κιέβου μετὰ τόν Κωνσταντινουπόλεως δέν ὑποδηλοῖ

καμίαν παραχώρησιν δικαιοδοσίας εις αυτόν. Διά τούς λόγους αυτούς ὁ ρώσος ἐρευνητής Vadim Mironovich Lurie (παραπομπή7), ὁ ὁποῖος ἐμελέτησε τά σχετικά πρὸς τὴν Μητρόπολιν Κιέβου συνοδικὰ ἔγγραφα τοῦ 1686, καθὼς καὶ ἄλλοι ρῶσοι ἱστορικοί, κατέληξαν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ ὅροι αὐτοὶ ἔχουν σαφῶς ὡς σκοπὸν τὴν διατήρησιν τῆς κανονικῆς ἐξουσίας τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ τῆς ἐπαρχίας τοῦ Κιέβου (παραπομπή8).

5. Τὸ δικαίωμα, τὸ ὁποῖον δίδεται ἀπὸ τὸν κυριάρχην ἀρχιερέα εἰς ξένους ἀρχιερεῖς νὰ χειροτονοῦν κληρικούς εἰς τὴν ἐπαρχίαν του, εἶναι κανονικὸν καὶ συνηθέστατον ἀκόμη καὶ σήμερον, ὅταν αὐτὸ γίνεται με τὴν ρητὴν ἄδειαν τοῦ οἰκείου ποιμενάρχου, χωρὶς τοῦτο νὰ σημαίνει ἐκχώρησιν κανονικοῦ ἐδάφους. Αὐτὸ ἀκριβῶς ὑποδηλώνει καὶ ἡ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ «Πρᾶξις» τοῦ 1686, ὅταν προβλέπη, ὅπως κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ τῆς ἐπαρχίας Κιέβου «ἔχωσιν ἄδειαν, ὡς καλὴ καὶ κατὰ τούς κανόνας ἐπικρατήσασα συνήθεια», νὰ ἀποστέλλουν τὸν ἐκλεγέντα ἀπὸ αὐτοὺς ὑποψήφιον Μητροπολίτην Κιέβου εἰς τὸν Πατριάρχην Μόσχας πρὸς χειροτονίαν. Πρόκειται, δηλαδή, περὶ ἐπ' ἀδείᾳ τοῦ κυριάρχου ἀρχιερέως παραχωρήσεως τοῦ δικαιώματος τῆς χειροτονίας ἀρχιερέως ὑπαγομένου εἰς τὴν δικαιοδοσίαν του πρὸς ἄλλον ἀρχιερέα (παραπομπή9).

6. Ἡ ἐκχώρησις ἀπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Διονύσιον Δ' πρὸς τὸν Πατριάρχην Μόσχας τῆς ἀδείας νὰ χειροτονῇ τὸν ἐκάστοτε Μητροπολίτην Κιέβου ἔγινε διὰ συνοδικοῦ «Γράμματος Ἐκδόσεως», τίτλου, τὸν ὁποῖον ἔχουν ὅλα τά σχετικά ἔγγραφα, καὶ τὸν ὁποῖον φέρει καὶ τὸ κυριώτερον ἐξ αὐτῶν. Ὁ ὅρος «ἐκδοσις» εἶναι τεχνικὸς καὶ σημαίνει κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐν εὐρυτέρᾳ ἐννοίᾳ «ἄδειαν», καὶ εἰς τὴν συγκεκριμένην περίπτωσιν, ἄδειαν χειροτονίας ἢ μεταθέσεως. Δὲν πρόκειται, συνεπῶς, περὶ «Πράξεως» ἢ «Τόμου» ἐκχωρήσεως κανονικοῦ ἐδάφους εἰς ἄλλην αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὅπως συνέβη εἰς περιπτώσεις χορηγήσεως αὐτοκεφαλίας (π.χ. πρὸς τὰς Ἐκκλησίας Ἑλλάδος, Σερβίας, Ρουμανίας, Βουλγαρίας, Γεωργίας, Πολωνίας, Ἀλβανίας, Τσεχίας καὶ Σλοβακίας), καθὼς καὶ ἐκχωρήσεως συγκεκριμένων περιοχῶν εἰς ἄλλην αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν (βλ. π.χ. τὴν ἐκχώρησιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος τῶν Ἰονίων νήσων, τῆς Θεσσαλίας, ἢ τῆς Διαπορᾶς τὸ 1908 καὶ τὴν ἐπαναφορὰν της εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον τὸ 1922). Οὐδέποτε ἐδόθη τμῆμα κανονικοῦ ἐδάφους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς ἄλλην αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν διὰ «Γράμματος ἐκδόσεως». Καὶ ἡ ἀνύψωσις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας εἰς Πατριαρχεῖον, με τὴν ὁποίαν καθορίζονται καὶ τὰ ὅρια τῆς δικαιοδοσίας του, διὰ τῆς ἐκδόσεως Τόμου ἔγινε (παραπομπή10). Ἐάν ἤθελε τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον νὰ ἐκχωρήσῃ κανονικὸν ἔδαφος του (τὴν Οὐκρανίαν) εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Μόσχας, θὰ ἐχρησιμοποιοίε ἔγγραφον ἀνάλογον ἐκείνου τὸ ὁποῖον ἐξέδωσεν εἰς ὅλας τὰς ἄλλας περιπτώσεις.

Πάντα ταῦτα μαρτυροῦν ὅτι ἡ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ «Πρᾶξις» τοῦ 1686 εἶχε

τό νόημα, τό ὁποῖον περιγράφει ὁ ἀοίδιμος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Δοσίθεος, ὁ ὁποῖος καί ἐγνώριζε τά πράγματα ἐκ πρώτης χειρός ὡς μέτοχος τῶν γενομένων διαπραγματεύσεων:

«νά εἶναι ἐπαρχία μέν τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἐπιτροπευομένη δέ παρά τοῦ ἀγιωτάτου Πατριάρχου Μοσχοβίας» (παραπομπή11) , καί τοῦτο, κατά τόν ἴδιον Πατριάρχην, «διά τήν κατέχουσαν τυραννίδα, ἕως ἡμέρας ἐπισκέψεως θείας», δηλαδή ἄχρι καιροῦ.

Ἡ μέχρι σήμερον κατάστασις

Τό τί συνέβη μετά τό 1686 εἶναι εἰς ὅλους γνωστόν. Τό Πατριαρχεῖον Μόσχας οὐδέποτε ἐτήρησε τούς ὅρους τῆς Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς «Πράξεως» τόσον ὡς πρός τόν τρόπον ἐκλογῆς τοῦ Μητροπολίτου Κιέβου (ἀπό τόν κλῆρον καί τόν λαόν τῆς περιοχῆς του), ὅσον καί ὡς πρός τήν μνημόνευσιν «ἐν πρώτοις» τοῦ ὀνόματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἀπό τόν ἐκάστοτε Μητροπολίτην Κιέβου κατά τήν Θείαν Λειτουργίαν. Διά τοῦ τρόπου αὐτοῦ, καί κυρίως τῆς πραξικοπηματικῆς καταργήσεως τοῦ μνημοσύνου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἀπό τόν ἐκάστοτε Κιέβου, ἡ *de jure* ἐξάρτησις τῆς Μητροπόλεως Κιέβου (καί τῆς Ἐκκλησίας τῆς Οὐκρανίας) ἀπό τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον κατέστη αὐθαιρέτως προσάρτησις καί συγχώνευσις τῆς Οὐκρανίας με τό Πατριαρχεῖον Μόσχας.

Ὅλα αὐτά συνέβησαν εἰς μίαν χρονικήν περίοδον κατά τήν ὁποίαν ὁ Οἰκουμενικός Θρόνος, δεινῶς δοκιμαζόμενος, ἀδυνατοῦσε «ἔνεκα τῶν καιρικῶν περιστάσεων νά ἄρῃ τήν φωνήν αὐτοῦ κατά τῶν τοιούτων αὐτοβούλων ἐνεργειῶν» (παραπομπή12). Ἀλλά «τό ἐξ ἀρχῆς ἀνυπόστατον οὐ βεβαιοῦται τῇ χρονίᾳ παραδρομῇ», κατά γενικόν ἀξίωμα τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου, ἀναγνωρίζομενον καί ἀπό τούς ἱερούς κανόνας (παραπομπή13). Ἡ Ἐκκλησία τῆς Οὐκρανίας δέν ἔπαυσε νά ἀποτελῇ *de jure* κανονικόν ἔδαφος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ἡ μετά 30 ἔτη παραγραφή, ἡ ὁποία προβλέπεται ἀπό τούς κανόνας 17 τῆς Δ' καί 25 Στ' (Πενθέκτης) Οἰκουμενικῶν Συνόδων δέν δύναται νά ἐφαρμοσθῇ εἰς τήν παροῦσαν περίπτωσιν, διότι οἱ κανόνες αὐτοί ὁμιλοῦν περί τῶν «ἀγροικικῶν» ἢ «ἐγχωρίων» παροικιῶν καί ὄχι περί ἐπισκοπῶν ἢ μητροπόλεων. Ἐπ' αὐτοῦ συμφωνοῦν ὅλοι οἱ ἀρχαῖοι ἐρμηνευταί τῶν κανόνων τούτων (παραπομπή14) .

Τοῦτο ἐγνώριζε πάντοτε τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον, παρά τήν «ἔνεκα τῶν καιρικῶν περιστάσεων» ἐπιδειχθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ ἀνοχήν τῶν αὐθαιρέτως τετελεσμένων ὑπό τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας. Αὐτό ἀπεδείχθη εἰς τήν περίπτωσιν χορηγήσεως ὑπό τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου αὐτοκεφαλίας εἰς τήν Ἐκκλησίαν τῆς Πολωνίας κατά τό ἔτος 1924. Εἰς τόν σχετικόν Τόμον ρητῶς ἀναφέρεται ὅτι ἡ περιοχή τοῦ Κιέβου, εἰς τήν ὁποίαν ὑπήγετο καί ἡ Πολωνία, οὐδέποτε ἔπαυσε νά ἀνήκῃ εἰς τήν κανονικήν δικαιοδοσίαν τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως,

καθώς και ότι οι όροι της Πράξεως του 1686 ουδέποτε έτηρήθησαν από το Πατριαρχείο Μόσχας.

Συμπεράσματα

Από την μελέτην των επίσημων έγγραφων, όπως αυτά διεσώθησαν ή αποκατεστάθησαν από την ιστορικήν έρευναν, όχι μόνον Έλλήνων αλλά και Ρώσων έρευνητών, προκύπτει ότι:

1. Τό Οικουμενικόν Πατριαρχείο ουδέποτε παρεχώρησε την Μητρόπολιν Κιέβου, διά να αποτελή κανονικόν έδαφος του Πατριαρχείου Μόσχας. Τά κανονικά όρια της Έκκλησίας της Ρωσσίας καθωρίστησαν, όταν ή Έκκλησία αυτή άνωψώθη εις Πατριαρχείον τό 1589, και ουδέποτε μεταβλήθηκαν διά Πατριαρχικοῦ ή Συνοδικοῦ Τόμου. Η Μητρόπολις Κιέβου δέν περιλαμβάνεται μέσα εις τά όρια αυτά. Κάθε γεωγραφική περιοχή εκτός των ορίων, τά όποια διαγράφονται από τον Τόμον της αυτοκεφαλίας οίασδήποτε Όρθοδόξου Έκκλησίας, εύρίσκεται εκτός του κανονικοῦ εδάφους της, όπως ακριβώς προβλέπεται διά κάθε αυτοκέφαλον Έκκλησίαν.

2. Η Μητρόπολις Κιέβου (και όλη ή σημερινή Ούκρανία) υπήρξεν από την ίδρυσίν της έπαρχία του Οικουμενικοῦ Θρόνου κατέχουσα αρχικώς την προσήκουσαν θέσιν εις τό Συνταγμάτιον, ενώ ό εκάστοτε Μητροπολίτης έλάμβανε την χειροτονίαν του από τον Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως άδιακόπως μέχρι τον 17ον αιώνα. Ο δεσμός της Έκκλησίας της Ούκρανίας μέ τό Οικουμενικόν Πατριαρχείο ήταν τόσο ισχυρός ώστε, και μετά την πολιτικήν ένωσιν της περιοχής μέ την Μόσχαν τό 1654, κάθε προσπάθεια του Πατριάρχου Μόσχας να χειροτονήση τον Μητροπολίτην Κιέβου να συναντᾷ την σφοδράν αντίδρασιν του κλήρου και του λαοῦ της Ούκρανίας.

Η πραξικοπηματική χειροτονία του Γεδεών ως Μητροπολίτου Κιέβου από τον Πατριάρχην Μόσχας Ίωακείμ τό 1685 συνήντησε και πάλιν την αντίδρασιν του κλήρου και του λαοῦ της Μητροπόλεως. Μόνον όταν ό τότε Οικουμενικός Πατριάρχης Διονύσιος Δ' υπό ισχυράν πίεσιν παρεχώρησε τό έτος 1686 την άδειαν εις τον Πατριάρχην Μόσχας να χειροτονή τον εκάστοτε Μητροπολίτην Κιέβου, ό κληρος και ό λαός της περιοχής αυτής άπεδέχθη την χειροτονίαν του Γεδεών και των μετέπειτα διαδόχων του από τον Πατριάρχην Μόσχας.

3. Τά επίσημα έγγραφα, επί τη βάσει των οποίων έδόθη αυτή ή άδεια προς τον Πατριάρχην Μόσχας, είναι ήδη γνωστά, και αποκαλύπτουν ότι:

α) Τό έγγραφον, διά του οποίου έδόθη ή άδεια αυτή εις τον Πατριάρχην Μόσχας χαρακτηρίζεται και ονομάζεται εις όλα τά υπάρχοντα επίσημα κείμενα ως «Γράμμα εκδόσεως» («έκδόσεως φημί γράμματος»), τό όποιον, εις την τεχνικήν ορολογίαν της εποχής αλλά και σήμερα, δηλώνει χορήγησιν άδείας προς τέλεσιν χειροτονίας ή άλλης κανονικής πράξεως, ουδέποτε δέ χρησιμοποιειται κατά την πλήρη ένσωμάτωσιν κανονικοῦ εδάφους εις άλλην αυτοκέφαλον Έκκλησίαν.

β) Συμφώνως πρὸς ὅλα τὰ ὑπάρχοντα ἔγγραφα, ἡ ἄδεια χειροτονίας τοῦ Μητροπολίτου Κιέβου ἀπὸ τὸν Πατριάρχην Μοσχοβίας ἐδόθη «οἰκονομικῶς», «διὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἀνάγκην», ἥτοι «τό ὑπερβάλλον τοῦ τόπου διάστημα καὶ τὰς ὁσημέραι ἐπισυμβαινούσας μεταξύ τῶν δύο βασιλειῶν μάχας». Ἐνεῖχε, δηλαδή, ἡ ἄδεια αὐτὴ προσωρινὸν χαρακτῆρα καὶ ἴσχυεν, ἐφ' ὅσον ὑπῆρχαν οἱ λόγοι, διὰ τοὺς ὁποίους ἐδόθη.

γ) Ὁ χαρακτηρισμὸς τῆς Μητροπόλεως Κιέβου ὡς «ὑποκειμένης» ὑπὸ τὸν Πατριάρχην Μόσχας, ἡ ὁποία ἀπαντᾷ εἰς τὸ κείμενον τῆς «Πράξεως», ἐπεξηγεῖται ἀμέσως ἀπὸ τὸ ἴδιον τὸ Κείμενον, ὅτι σημαίνει δηλαδή «χειροτονεῖσθαι μητροπολίτην ἐν αὐτῇ (τῇ Μητροπόλει Κιέβου)» ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Μόσχας. Ὁ σκοπὸς καὶ τὸ νόημα τῆς Πράξεως συνίστανται εἰς τὴν «ἄδειαν» τελέσεως τῆς χειροτονίας τοῦ Μητροπολίτου Κιέβου ἀπὸ τὸν Πατριάρχην Μόσχας, καὶ ὅχι εἰς τὴν ἐκχώρησιν κανονικοῦ ἑδάφους εἰς αὐτόν. Αὐτὸ καὶ μόνον ἦτο, ἄλλωστε, τὸ αἶτημα πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, ὅπως τὸ κατανοεῖ καὶ τὸ καταγράφει ἡ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ «Πρᾶξις»: «δοθῆναι ἄδειαν τῷ μακαριωτάτῳ Πατριάρχῃ Μοσχοβίας χειροτονεῖν μητροπολίτην Κιέβου, ἡνίκα ἐμμένη ὑστερουμένη γνησίῳ ἀρχιερέως ἢ μητρόπολις αὕτη». Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Διονύσιος Δ' καὶ ἡ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου δέν εἶχαν λόγον νὰ παραχωρήσουν «ὑπερεκπερισσοῦ» ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἐζητήθη.

δ) Οἱ ὅροι, τοὺς ὁποίους θέτει ἡ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πρᾶξις, ἐπιβεβαιώνουν πέρα πάσης ἀμφιβολίας τὸ ὅτι δέν παρεχωρήθη τὸ κανονικὸν ἑδάφος τῆς Μητροπόλεως Κιέβου εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Μόσχας. Οὐδέποτε συνέβη νὰ παραχωρηθῇ κανονικὸν ἑδάφος εἰς ἄλλην αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι δέν θὰ ἔχη τὸ δικαίωμα νὰ διοικῇ αὐτὴ πλήρως τὰ τῆς περιοχῆς αὐτῆς, περιλαμβανομένου καὶ τοῦ τρόπου ἐκλογῆς ἀρχιερέων της, καὶ, τὸ σπουδαιότερον, μέ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μνημονεύεται εἰς τὸ «ἐν πρώτοις» τῆς Θείας Λειτουργίας ἢ Κεφαλῇ τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὴν ὁποίαν προῆλθε.

Ταῦτα ἐγνώριζε βεβαίως, τὸ Πατριαρχεῖον Μόσχας, καὶ διὰ τοῦτο αὐθαιρέτως παρεβίασε τοὺς ὅρους αὐτοῦς καὶ οὐδέποτε τοὺς ἐτήρησε, ἀκριβῶς διότι ἐπεδίωκε νὰ ἐνσωματώσῃ αὐτοβούλως τὴν Μητρόπολιν Κιέβου (καὶ τὴν Οὐκρανίαν) εἰς τὴν κανονικὴν δικαιοδοσίαν του. Ἀλλὰ αὐτὸ ἀποτελεῖ ἀσφαλῶς καὶ παραβίασιν τῶν ἱερῶν Κανόνων (παραπομπή15) καὶ τῆς Πράξεως, εἰς τὴν ὁποίαν στηρίζεται ἡ ὅλη σχέσις τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας πρὸς τὴν περιοχὴν αὐτήν. Ἡ μὴ τήρησις τῶν ὅρων μιᾶς Πράξεως καθιστᾷ ἄκυρον τὴν Πρᾶξιν εἰς τὸ σύνολόν της.

Καὶ ἐπειδὴ δέν πρόκειται περὶ κοινοῦ ἢ κοσμικοῦ, ἀλλὰ περὶ ἐκκλησιαστικοῦ, δηλαδή ἱεροῦ, κειμένου, ἃς ὑπομνησθοῦν πρὸς τοὺς παραβάτας τῶν ὅρων τὰ λόγια, μέ τὰ ὁποῖα καταλήγει ἡ Πρᾶξις:

«ὁ δέ παρὰ τὰ γεγραμμένα διανοηθεὶς ἢ ἄλλως πως βουλευθεὶς ἀπείθειαν ἢ ἐναντιότητα ἐνδείξασθαι, τῇ τοῦ Κυρίου διαταγῇ ἀντιστήσεται καὶ παρ' ἐκείνου

τάς αντιμισθίας ἔξει ὡς καταφρονητής τῶν πατριαρχῶν, ὄντων εἰκόνων τοῦ Θεοῦ ἐμψύχων τε καί ζωσῶν».

4. Τήν ὑπό τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας παραβίασιν καί μή τήρησιν τῶν ὅρων τῆς Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Πράξεως τοῦ 1686 τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον, λόγω τῶν δυσμενῶν ἱστορικῶν συνθηκῶν, ὑπό τάς ὁποίας διετέλει, ἀνέχθηκε καί ἀπεσιώπησεν, ἀλλ' οὐδέποτε διέγραψεν ἢ ἐλησμόνησεν. Ἀπόδειξιν τούτου ἀποτελεῖ ἡ χορήγησις ὑπό τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως αὐτοκεφαλίας εἰς τήν Ἐκκλησίαν τῆς Πολωνίας τό 1924 διά τῆς ἐκδόσεως Τόμου, εἰς τόν ὁποῖον ἀναφέρεται ρητῶς ὅτι ἡ ἀπόφασις αὕτη στηρίζεται εἰς τό γεγονός ὅτι ἡ Πολωνία ἀνῆκεν ἐκκλησιαστικῶς εἰς τόν ὑπό τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον Μητροπολίτην Κιέβου, καί ὅτι δέν ἐτηρήθησαν ὑπό τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας οἱ προβλεπόμενοι ὅροι. Ἡ χορήγησις τῆς αὐτοκεφαλίας εἰς τήν Ἐκκλησίαν τῆς Πολωνίας ἔγινε δεκτὴ ἀπό ὅλας τάς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας, πλήν ἐκείνης τῆς Ρωσσίας, ἡ ὁποία ἐχορήγησεν ἴδιον αὐτοκέφαλον εἰς τήν Ἐκκλησίαν αὐτήν τό 1949. Διά τοῦ τρόπου τούτου ἐμμέσως ἔγινε δεκτόν ἀπό ὅλας τάς ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας, πλήν ἐκείνης τῆς Ρωσσίας, καί τό κυριαρχικόν δικαίωμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἐπὶ τῆς μητροπόλεως τοῦ Κιέβου καί τῆς Οὐκρανίας.

* * *

Ὅταν τό 1757 ἡ Μητρόπολις Χαλεπίου ἐδόθη εἰς τόν Οἰκουμενικόν Θρόνον, λόγω δυσκολιῶν διοικήσεώς της ἀπό τό Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας, εἰς τό ὁποῖον κανονικῶς ἀνῆκεν, ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης Νεόφυτος Ζ' ἐτόνιζεν εἰς τήν σχετικὴν Πατριαρχικὴν καί Συνοδικήν Πράξιν ἐπιστροφῆς τῆς Μητροπόλεως αὐτῆς εἰς τό Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας τό 1792 τὰ ἀκόλουθα:

«τό ἀντιλαμβάνεσθαι μὲν καί ἐκ τῶν ἐνόντων βοηθεῖν πρὸς τάς χρείας καί τοῖς λοιποῖς ἀγιωτάτοις Πατριαρχικοῖς καί Ἀποστολικοῖς Θρόνοις, πάνυ προσῆκον ἐκ παλαιοῦ ἡγεῖται ὁ καθ' ἡμᾶς οὕτως ἀγιώτατος Πατριαρχικός, Ἀποστολικός καί Οἰκουμενικός Θρόνος, ἀφαιρεῖσθαι γε μὴν ἐκείνων τὰ δίκαια καί πλεονεκτεῖν ἀδικοῦντα, οὐχ ὅπως πράττειν, ἀλλ' οὐδέ ἀκούειν ἀνέχεται. Ἐκεῖνο μὲν γάρ δίκαιον καί ἄξιον ἑαυτοῦ, τοῦτο δέ τούναντίον ἄδικόν τε καί ἀπρεπές τῷ Πατριρχικῷ ἀξιώματι» (παραπομπή16).

Τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον πάντοτε προσέτρεξεν εἰς βοήθειαν καί συναντίληψιν τῶν δοκιμαζομένων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Οὐδέ ὅμως «ἀκούειν ἀνέχεται» τόν σφετερισμόν τῶν κανονικῶν δικαίων μιᾶς Ἐκκλησίας ἀπὸ ἄλλην. Ὅλα τὰ ὑπάρχοντα σχετικά ἐπίσημα ἔγγραφα προβλέπουν ὅτι ὁ ἐκάστοτε Μητροπολίτης Κιέβου θά ὤφειλε νά ἐκλέγεται ἀπὸ τήν Ἐκκλησίαν τῆς Οὐκρανίας καί νά μνημονεύῃ ὡς κανονικὴν «ἀρχήν» του «ἐν πρώτοις» τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχη κατὰ τήν Θεῖαν Λειτουργίαν. Ἡ μή τήρησις τῶν θεμελιωδῶν αὐτῶν ὅρων ἀποτελεῖ σφετερισμόν ξένης δικαιοδοσίας. Ἡ δέ ὑπαρξις τῶν ὅρων αὐτῶν εἰς

ὅλα τὰ ὑπάρχοντα ἐπίσημα κείμενα μαρτυρεῖ ὅτι ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως οὐδέποτε ἀπεμπόλησε de jure τὰ κανονικά δικαιώματά της εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Οὐκρανίας.

Πρέπει ἐπίσης, νά ἐπισημανθῇ καί ἓνα ἐκ τῶν βασικῶν ἀξιωμάτων τοῦ δικαίου: ἡ ἀρχή, ἡ ὁποία ἐξέδωσε μίαν Πρᾶξιν ἔχει ἀπόλυτον προτεραιότητα εἰς τὴν ἐρμηνείαν της. Συνεπῶς, εἰς τὴν συγκεκριμένην περίπτωσιν ἡ ἐρμηνεία τῶν Πατριαρχικῶν καί Συνοδικῶν Πράξεων ἀνήκει πρωταρχικῶς εἰς τόν Οἰκουμενικόν Θρόνον.

Δικαιοῦται, συνεπῶς, καί ὑποχρεοῦται τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον νά λαμβάνη τὴν προσήκουσαν μητρικὴν μέριμναν περὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Οὐκρανίας εἰς κάθε περίπτωσιν, κατὰ τὴν ὁποίαν κρίνεται τοῦτο ἀναγκαῖον.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1 J. Darrouzès, *Notitiae episcopatum Ecclesiae Constantinopolitanae*, Paris, 1981, σ. 388.

2 В. Г. Ченцова (V. G. Tchentsova), Синодальное решение 1686 г. о Киевской митрополии, Древняя Русь. Вопросы медиевистики 2 [68] (2017) 100-102.

3 Собрание государственных грамотъ и договоровъ, хранящихся въ государственной коллегіи иностранныхъ дѣлъ, Часть четвертая, Москва, 1826, σ. 514-517.

4 Архив Юго-Западной России, Часть 1, Том V, Киев, 1859, σ. 166-193.

5 Δοσιθέου, Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, Ἱστορία περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις Πατριαρχευσάντων, Βιβλ. 11, § 28, ΤΟΜΟΣ ΣΤ', (ἐκδ. Βασ. Ρηγοπούλου), 1983, σ. 240

6 Οἱ ὅροι «γέρων» καί «προεστώς» προέρχονται ἀπὸ τὴν μοναστηριακὴν ὁρολογίαν καί δηλώνουν πνευματικὴν σχέσιν. Βλ. Παντελεήμονος Καρανικόλα, Κλείς Ὁρθοδόξων Κανονικῶν Διατάξεων, 1979, σ. 298-299.

7 Лурье, В., Русское православие между Киевом и Москвой очерк истории русской православной традиции между XV и XX веками, Москва, 2009.

8 Βλ. K. Vetrochnikov, «La “concession” de la métropole de Kiev au patriarche de Moscou en 1686: Analyse canonique», *Proceedings of the 23rd International Congress of Byzantine studies*, Belgrade, 22-27 August 2016 : Round Tables, Editors Bojana Krsmanović, Ljubomir Milanović, Belgrade 2016, p. 780-784.

9 Ὁ Πατριάρχης Δοσίθεος προέτεινε κατὰ τὰς διαπραγματεύσεις ὡς πρότυπον

τούς κανόνες Ἀγκύρας 13, Ἀντιοχείας 10 καί Ζ' Οἰκ. 14. Πλησιέστερον χρονικῶς πρὸς τὴν «Πρᾶξιν» τοῦ 1686 παράδειγμα χορηγήσεως ἀδείας πρὸς χειροτονίαν εἶναι τὸ χρυσόβουλον τοῦ 1651, μέ τὸ ὁποῖον ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης δίδει ἄδειαν εἰς τὸν Μητροπολίτην Φιλαδελφείας Ἀθανάσιον Βαλεριανόν, διαμένοντα εἰς τὴν Βενετίαν, νά χειροτονῇ τὸν Κεφαλληνίας καί τῶν Κυθήρων λόγῳ τῶν ἐχθροπραξιῶν μεταξύ Βενετίας καί Ὀθωμανῶν, αἱ ὁποῖαι δέν ἐπέτρεπαν τὴν χειροτονίαν αὐτὴν ἀπὸ τὸν Μονεμβασίας (περίπτωσις ἀνάλογος πρὸς ἐκείνην τοῦ Κιέβου τὸ 1686). Τὸ χρυσόβουλον αὐτὸ ἔχει, κατὰ τοὺς ἐρευνητάς, πολλὰς ὁμοιότητας πρὸς τὴν «Πρᾶξιν» τοῦ 1686 καί, ἴσως, ἀπετέλεσε τὸ πρότυπον διὰ τὴν σύνταξιν τοῦ ἐγγράφου περὶ τῆς μητροπόλεως Κιέβου. Βλ. V. G. Tchentsova, σ. 94 ἔξ.

10 Βλ. Καλλινίκου Δεληκάνη, Ἐπίσημα ἐκκλησιαστικά ἔγγραφα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Τομ. Γ', 1905, σ. 24: «Συνοδικὸν Χρυσόβουλον ἢ Τόμος ...»

11 Βλ. V. G. Tchentsova (ἄνωτ. σημ. 2), σ. 98.

12 Βλ. Κυζίκου Καλλινίκου (Δεληκάνη), «Ἡ αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία Πολωνίας», Ἐκκλησία, 1924, σ. 6

13 Αὐτόθι.

14 Βλ. Ράλλη – Ποτλῆ, Σύνταγμα τῶν Θείων καί Ἱερῶν Κανόνων, II, 1852, σ. 259 ἔξ. καί 361.

15 Οἱ κανόνες, οἱ ὁποῖοι παραβιάζονται εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν εἶναι πολλοί, ὅπως οἱ 35 τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, 13 καί 22 τῆς Ἀντιοχείας, 15 τῆς Σαρδικῆς, 2 τῆς Β' Οἰκ. κ.ἄ.

16 Καλλινίκου Δεληκάνη, Ἐπίσημα ἐκκλησιαστικά ἔγγραφα, Τομ. Β', 1904, σ. 217

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Κείμενα

Α'

Πατριαρχική καί Συνοδική «Πρᾶξις», ἥτοι «Γράμμα Εκδόσεως» τοῦ ἔτους 1686

ΕΚΘΕΣΗ ΠΑΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ
ΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΟΥ
ΑΡΧΕΙΟΥ ΤΟΥ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΑΡ. 22

Εἰσαγωγή

.....
Μεταξύ τῶν χειρογράφων κωδίκων ποὺ κατέχει τὸ Ἱστορικό καὶ Παλαιογραφικὸ Ἀρχεῖο (ΙΠΑ) τοῦ Μορφωτικοῦ Ἰδρύματος τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς (ΜΙΕΤ) εἶναι καὶ ὁ κώδικας ὑπ' ἀριθμὸν 22, ὁ ὁποῖος περιέχει ἀντίγραφα πράξεων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου κατ' ἐπιλογὴν κυρίως τοῦ 17ου καὶ 18ου αἰῶνος.
.....

Ὁ κώδικας περιέχει συνολικὰ 268 πράξεις κατὰ κύριο λόγο πατριαρχικὲς καὶ νομικὲς καὶ ἐπὶ πλέον κάποια συνοπτικὰ κεφάλαια θεολογικῆς φύσεως.

Περιέχονται πράξεις ἐπωνύμων καὶ ἄνωνύμων Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν ποὺ ἀναφέρονται σὲ ποικίλα διοικητικὰ θέματα τοῦ Πατριαρχείου, ὅπως ἀπονομὴ σταυριοπηγιακῆς ἀξίας σὲ μονές, συνοδικὲς ἀποφάσεις χειροτονιῶν ἀρχιερέων καὶ καθαιρέσεων, ἀπανταχοῦσες καὶ ἄλλες νομικῆς φύσεως ὑποθέσεις. Τὰ πέντε πρῶτα χωρὶς ἀριθμηση φύλλα περιέχουν πίνακα τῶν περιεχομένων κατὰ θεματικὴ ἀλφαβητικὴ σειρὰ.

Συνοπτικὰ περιέχονται πράξεις τῶν Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν

Μητροφάνους Γ' (1567)

Νεοφύτου Β' (1611)

Παΐσιου Α' (1654)

Ἰωαννικίου Β' (1655)

Παρθενίου Δ' (1667-1684, β' καὶ ε' πατριαρχεῖα)

Γερασίου Β' (1673)

Ἰακώβου (1681-1688, α', β' καὶ γ' πατριαρχεῖα)

Καλλινίκου Β' (1688-1702)

Διονυσίου Δ' (1682-1695 γ', δ' καὶ ε' πατριαρχεῖα)

Νεοφύτου Δ' (χ. χρονολογία)

Γαβριήλ Γ' (1703-1704)

Κυπριανοῦ Α' (1708-1713, α' καὶ β' πατριαρχεῖα)

Ἀθανασίου Ε' (1710)

Κυρίλλου Δ' (1711-1712)

Ἰερεμίου Γ' (1719)

Παΐσιου Β' (1732)

Καὶ 90 ἐπὶ πλέον πράξεις ἀδήλων πατριαρχῶν.

Ἐπίσης περιέχονται πράξεις ἐπίλυσης νομικῶν ὑποθέσεων ἀπὸ τὰ ἔτη 1662 ἕως 1731.
.....

Διαπιστώσεις

1. Ὁ Κώδικας πατριαρχικῶν γραμμάτων τοῦ ΙΠΑ/ΜΙΕΤ εἶναι αὐθεντικὸς καὶ γνήσιος

προϊόν ένδς γραμματέως καὶ συνεργατῶν του τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

2. Οἱ ἀναφερόμενες χρονολογίες 1784 καὶ 1785 στὸ τελευταῖο μὴ ἀριθμημένο φύλλο βρίσκονται σὲ συνάφεια μὲ τὴ γραφὴ τοῦ κώδικα, ὥστε νὰ τοποθετεῖται αὐτὴ ὅπωςδήποτε μετὰ τὸ ἔτος 1732 καὶ 1784 καὶ κατὰ πάσα πιθανότητα γύρω στὸ ἔτος 1750, ὁπότε ἐμφανίζεται νὰ ἐπικρατεῖ καὶ τὸ διαφαινόμενο ὑδατόσημο τοῦ χαρτιοῦ.

3. Πολλὲς ἀπὸ τὶς περιεχόμενες πράξεις ὁ ὑπογράφων ἔχει ταυτίσει καὶ ἔχει ἐντοπίσει εἴτε σὲ ἀντίστοιχους κώδικες συλλογῶν πατριαρχικῶν γραμμάτων (ὅπως ὁ κώδικας Γ' του Ἀρχείου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὁ κώδικας Κριτίου, ὁ κώδικας 315 τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, εἴτε σὲ δημοσιεύματα τοῦ Μ. Γεδεών, τοῦ Καλλινίκου Δεληκάνη καὶ ἄλλων.

4. Τὰ ἀναφερόμενα κτητορικὰ σημειώματα ποὺ παρουσιάζουν τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη Ἀγαθάγγελο ὡς κτήτορα τοῦ κώδικα ἐνισχύουν τὴ διαπίστωση τῆς αὐθεντικότητος τῆς προέλευσης καὶ τῆς χρήσης τοῦ κώδικα ἐντὸς τῆς πατριαρχικῆς γραμματείας. Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος Γεωργιάδης (ἔχω ἐντοπίσει καὶ ἀνάλογο κτητορικὸ του σημείωμα σὲ χειρόγραφο τῆς συλλογῆς τοῦ Μουσείου Μπενάκη) πρέπει σαφῶς νὰ ἔχει οἰκογενειακὴ σχέση μὲ τὸν πατριάρχη Ἀγαθάγγελο. Πάντως αὐτὸ εἶναι θέμα περαιτέρω ἔρευνας.

5. Ἐπομένως οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπάρχει περὶ τῆς αὐθεντικότητος τόσο τοῦ ἰδίου κώδικος, ὅσο καὶ τῶν ἐμπεριεχομένων κειμένων.

.....

Ἀθήνα, 18 Σεπτεμβρίου 2018

Ἀγαμέμνων Τσελίκας

Προϊστάμενος τοῦ Ἱστορικοῦ καὶ Παλαιογραφικοῦ Ἀρχείου
τοῦ Μορφωτικοῦ Ἰδρύματος τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς

Ἴσον ἀπαράλλακτον τοῦ π(ατ)ριαρχικοῦ, καὶ συνοδικοῦ γράμματος τοῦ δοθέντος / τῷ μακαριωτάτῳ π(ατ)ριάρχη Μοσχοβίας ἐκδόσεως φημὶ γράμματος, ἐπὶ τῷ / εἶναι τὴν μ(ητ)ρόπολιν Κιόβου ὑποκειμ(έν)ην τῷ π(ατ)ριαρχ<ικῷ> αὐτοῦ θρόνῳ, καὶ χει/ροτονεῖσθαι τὸν ψηφισθησόμε(εν)ον Κιόβου ὑπ' αὐτοῦ.

+ Πάντα φησὶν ὁ ἀποστολικὸς λόγος πρὸς οἰκοδομὴν γινέσθω, εἴτε γ(ὰ)ρ πρατ/τόντων ἡμῶν, εἴτε καὶ λεγόντων, ὁ σκοπὸς ἡμῶν δέον ἐνεργεῖσθαι πρὸς / καταρτισμὸν τοῦ πλησίου, καὶ διευθύνεσθαι πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἀδελφῶν. πάν/τας γὰρ ὁ θεῖος ἀπόστολος, καὶ ἀδελφοὺς καλεῖν οὐ παύετ(αι), καὶ τῆς διορθώσεως / αὐτῶν ἐπιμελούμενος οὐκ ἀναβάλλετ(αι), εἰσηγούμε(εν)ος τὰ πρὸς σ(ωτη)ρίαν συντείνοντα, καὶ / ὑπομιμνήσκ(ων) ἕκαστον, μὴ ἀμελεῖν τῆς οἰκί(ας) ἐπαγγελί(ας), ἀλλ' ἀγρύπνοις / ὄμμασι, καὶ ἀτενέσι νοδὸς ὁρμήμασιν ἐμβάλλειν ἐκάστῳ τὴν προσηνῇ θερα/πείαν, καὶ οὕτω μέχρι τοῦ νῦν οἱ τῆς ἐπαγγελί(ας) ταύτης διάδοχοι

ἀποστολικῶς / διηγόν, ὧν τὴν διαδοχὴν καὶ τῆς ἡμῶν μετρ<ιότητος> κρίμασι τοῦ
τὰ πάντα, ὡς αὐ/τῷ ἔδοξε, διευθετοῦντος παντοδυνάμου Θεοῦ, διαδεξαμ(έν)ης,
καὶ συνοδικῶς προ/καθημένης συνεδριαζούσης αὐτῇ, καὶ ἱερωτάτων συναδελφῶν
ἀρχιερέ(ων) γράμ/ματα σεβάσμια ἐνεφανίσθησαν τῶν γαληνοτάτ(ων),
ὀρθοδοξοτάτων, καὶ θεοστέ/πτων βασιλέων, καὶ μεγάλων κνέζηδων Μοσχοβί(ας)
κυρί(ων) κυρί(ων) ἀδελφῶν Ἰωάννου / Ἀλεξιοβίτζη, καὶ Πέτρου Ἀλεξιοβίτζη, καὶ
αὐτοκρατόρ(ων) πάσης μεγάλης , καὶ μικρᾶς /καὶ λευκῆς Ῥωσί(ας), πολλῶν τε
αὐθεντειῶν, καὶ γαιῶν ἀνατολικῶν, δυτικῶν, καὶ βορεί(ων) π(ατ)ρικῶν, καὶ
προπατορικῶν κληρονόμ(ων), καὶ ἐξουσιαστῶν, περιποθήτων κατὰ / Κύριον, καὶ ἐκ
σπλάγχνων ἀγαπητῶν υἱῶν αὐτῆς, καὶ τοῦ μακαριωτάτου π(ατ)ριάρχου /
Μοσχοβίας, καὶ πάσης Ῥωσίας κύρ Ἰωακείμ, ἐν ἀγίῳ πν(εύματ)ι ἀγαπητοῦ ἀδελ/φοῦ
αὐτῆς καὶ συλλειτουργοῦ τού τε εὐσεβεστάτου, καὶ περιφανεστάτου ὑπηκόου / τῶν
εἰρημ(ένων) κρατίστ(ων) μεγάλ(ων) βασιλέ(ων) τοῦ Ζαμποροβιανοῦ στρατεύματος
ἐκατέρ(ων) τῶν / μερῶν Βορυσθένους χατμάνου κυρίου Ἰωάννου Σαμουηλοβίτζου
ἐν Κ(υρί)ῳ υἱοῦ / αὐτῆς ἀγαπητοῦ διαλαμβάνοντα, ὅτι ἡ τοῦ Κιόβου ἐπαρχία διὰ τὸ
εἶναι ὑποκειμένη ὑπὸ τὸν ὑψηλότατον, καὶ ἀγιώτατον οἰκουμενικὸν θρόνον τῆς
Κων/σταντινουπόλεως τὴν τοῦ ἀρχιερέως αὐτῆς χειροτονίαν, ὡς αἰέποτε περὶ [γρ.
παρὰ] τούτου // ἐλάμβανε κατὰ τὴν τῶν ἱερῶν νόμ(ων) διακéléυσιν, πρὸ χρόν(ων)
δὲ οὐκ ὀλίγ(ων) τ(ῆς) / μ(ητ)ροπόλεως ταύτης χηρευσάσης, καὶ παραδραμόντος
καιροῦ, καὶ μὴ χειροτονηθέντος /γνησίου ἀρχιερέως ἐν αὐτῇ ὡς μεταξὺ τῶν δύο
μεγίστ(ων) βασιλειῶν μάχαι τινὲς πα/ρεμπεσοῦσαι, καιροῦ δραξάμενος, καὶ
εὐκαιρεί(ας) ἐντυχὼν ὁ ἐχθρὸς τῆς ὀρθῆς, καὶ ἀλη/θοῦς, καὶ ἀγί(ας), καὶ
ἀμωμήτου πίστεως τῶν ὀρθοδόξ(ων) χριστιανῶν ζιζάνια, καὶ ἀκάνθας /
ἐγκατέσπειρε μεταξὺ τοῦ σίτου, / ἥτοι τῆς ὀρθοδοξί(ας), καὶ κινδυνεύει ταύτην
ὑποχείριον / ἔξειν τοῖς ἀλλοτρίοις, καὶ ἐναντίοις φρονήμασι, καὶ διὰ τοῦτο ἐζήτουν
μετὰ μεγάλης εὐ/λαβείας, καὶ ὅ,τι πλείστης παρακλήσεως δοθῆναι ἄδειαν τῷ
μακαριωτάτῳ π(ατ)ριάρχῃ / Μοσχοβίας χειροτονεῖν μ(ητ)ροπολίτην Κιόβου, ἥνικα
ἐμμένει ὑστερουμ(έν)η γνησίου ἀρχιε/ρέως ἢ μ(ητ)ρόπολις αὕτη, ἢ δι' εὐλόγους
αἰτί(ας) καθαιρεθῇ ὁ ἀρχιερατεύ(ων), ὅντινα ἂν / ἐκλέξωσιν οἱ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ
ταύτῃ ὑποκείμενοι ἐπίσκοποι, ἀρχιμανδρῖται, κα/θηγούμενοι τῶν ἱερῶν
μοναστηρί(ων), καὶ οἱ λοιποί, ὡς εἴθισται, διὰ τὸ μὴ μένειν τοῦ λοιποῦ
ἀ/προστάτευτον τὴν παροικίαν ταύτην, ὡς δυσκόλως καὶ πάνυ δυσχερῶς
ἀποτελου/μένης ἐντεῦθεν τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως, ὡς πᾶσι κατάδηλον ὄν, καὶ
σπε(ι)ρούσης / ἐς αὐθις ζιζάνια, ἢ τοι αἰρέσεις, καὶ σχισματικὰς δόξας ὁ ἐχθρὸς
τῆς ἀληθεί(ας) διάβο/λος, ὅπερ καὶ ἡ μεγίστη, καὶ κραταιὰ βασιλεία καὶ
κυριεύουσα ἡμῶν ἐπρόσταξεν ὡς / παρακληθεῖσα ὑπὸ τῆς γαληνοτάτης, καὶ
χριστιανικωτάτης ταύτης βασιλεί(ας) , δηλαδή / μηδὲν ἔμποδον ποιῆσαι εἰς τὴν
ὑπόθεσιν ταύτην. Ὅθεν ἡ μετριότης ἡμῶν ἅτε / τῆς περιωπῆς τοῦ οἰκουμενικοῦ
θρόνου ἐντετυχηκυῖα καὶ ὅση δύναμις φρον/τίζει τῶν φροντίδος δεομέν(ων)

ἐγνωκυῖα, ὡς λόγον ὑφέξουσα περὶ πάντων τῶν θεό/θεν αὐτῇ ἐμπεπιστευμέν(ων), τὴν αἵτησιν ταύτην ὡς ἀσμένως ἐδέχθη, εὖλογόν τε οὔσαν, / καὶ δικαίαν, κατασφαλίσαι ἐγγράφως ἔκρινεν ἄξιον. Καὶ δὴ γράφουσα μετὰ τῆς / περὶ αὐτὴν ἱερᾶς τῶν ἀρχιερέ(ων) συνόδου, καὶ ὑπερτίμ(ων) τῶν ἐν Ἀγίῳ Πν(εύματι) ἀγα/πητῶν αὐτῆς ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν ἀποφαίνεται(αι), ἵνα ἡ ἀγιωτάτη ἐπαρχία / Κιόβου εἴη ὑποκειμένη ὑπὸ τοῦ ἀγιωτάτου π(ατ)ριαρχικοῦ θρόνου τῆς Μεγάλης, // καὶ θεοσώστου πόλεως Μοσχοβί(ας), χειροτονεῖσθαι δηλαδὴ μ(ητ)ροπολίτην Κιόβου ἐν αὐτῇ / ἥνικα παρεμπέση χρεία παρὰ τοῦ μακαριωτάτου Μοσχοβίας, ὄντινα / ἂν ἐκλέξωσιν οἱ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ ὑποκείμενοι θεοφιλ<έστατοι> ἐπίσκ<οποι>, αἰδεσιμ<ώτατοι> / ἀρχιμανδρίται, ὁσιώτ<ατοι> καθηγούμενοι τῶν ἱερῶν, καὶ σεβασμί(ων) μοναστηρί(ων), ὁσιώτ<ατοι> ἱε/ρομ<όναχοι>, εὐλαβ<έστατοι> ἱερεῖς, ὅσοι μοναχοί, καὶ ἄρχοντες, καὶ λοιποί, προτροπῇ, καὶ ἀδείᾳ / τοῦ ἐκεῖσε περιφανεστάτου μεγάλου χατμάνου, ὡς συνήθεια τῷ τόπῳ ἐπεκράτησε / καὶ λαμβάνειν παρ' ἐκείνου τὴν ἐν μεμβράναις λεγομένην πρᾶξιν, καὶ γινώ/σκειν ἐκεῖνον γέροντα, καὶ προεστῶτα αὐτοῦ ὡς παρ' ἐκείνου χειροτονουμένη, καὶ οὐχὶ ὑπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ, ὡς ἀνωτέρω εἴρητ(αι), διὰ τε τὸ τοῦ τόπου ὑπερβάλλον / διάστημα, καὶ διὰ τὰς συνεχῶς συμβαινούσας ἀναμεταξὺ τῶν δύο βασιλειῶν μάχας, καὶ τρόπῳ συγκαταβατικῷ χρωμένου κατὰ τὴν αὐτοῦ προπάλαιον συνήθει(αν), / καὶ διδόντως οἰκονομικῶς ἐκείνῳ τὴν τοιαύτην ἄδειαν. Ἦνικα δὲ ἐκτελῶν εἴη / ὁ μ(ητ)ροπολίτης οὗτος Κιόβου ἐν τῇ παροικίᾳ ταύτῃ τὴν θείαν, καὶ ἱερὰν, καὶ ἀναί/μακτον θυσίαν μνημονεύῃ ἐν πρώτοις τοῦ σεβασμίου ὀνόματος τοῦ οἰκουμενικοῦ / π(ατ)ριάρχου ὡς ὄντος πηγῇ, καὶ ἀρχῇ, καὶ ὑπερκειμένου πάντων τῶν πανταχοῦ πα/ροικιῶν τε, καὶ ἐπαρχιῶν, ἔπειτα τοῦ π(ατ)ριάρχου Μοσχοβί(ας) ὡς γέροντος αὐτοῦ / μηδενὸς κατὰ τοῦτο ἐναντιουμένου, ἢ ἀντιλέγοντος τὸ παράπαν ὡς εὐλόγως, καὶ / δικαίως γεγονός. Ὁ δὲ παρὰ τὰ γεγραμμένα διανοηθεὶς, ἢ ἄλλως πως βου/ληθεὶς ἀπείθειαν, ἢ ἐναντιότητα ἐνδείξασθαι τῇ τοῦ Κ(υρίου) διαταγῇ ἀντιστήσεται(αι), / καὶ παρ' ἐκείνου τὰς ἀντιμοισθί(ας) ἔξει ὡς καταφρονητῆς τῶν π(ατ)ριαρχῶν ὄντων / εἰκόνων τοῦ Θ(εο)ῦ ἐμψύχων τε, καὶ ζωσῶν. Διὸ καὶ εἰς δήλωσιν καὶ βεβαίωσιν τῆς / ὑποθέσεως ταύτης ἐγράφη τὸ παρὸν συνοδικὸν ἐκδόσεως γράμμα ἐν τῷ / ἱερῷ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χ(ριστο)ῦ Μεγ<άλης> Ἐκκλ<ησίας> κώδικι καὶ καταγραφὴν ἐνεχειρίσθη τῷ μακαρ<ιωτάτῳ> / π(ατ)ριάρχῃ Μοσχοβί(ας) κὺρ Ἰωακείμ ἐν ἔτει σ(ωτη)ρίῳ ,αχπςω ἐν μηνὶ Ἰουνίῳ, ἰνδικτιῶνος θης.

Δείτε το αυθεντικό κείμενο ΠΑΤΩΝΤΑΣ ΕΔΩ

Β´

Πατριαρχική ἐπιστολή πρὸς τοὺς Βασιλεῖς τῆς Ῥωσσίας
(παραπομπή*)

Διονύσιος, ἐλέω Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικός Πατριάρχης.

Γαληνότατοι, κράτιστοι, Θεόστεπτοι, Θεοφρούρητοι, νικηταὶ τροπαιοῦχοι καὶ ὑπερασπισταὶ τοῦ Χριστιανικοῦ γένους, ἐλέω Θεοῦ Αὐθένται, Βασιλεῖς καὶ μεγάλοι Κνέζιδες, εὐσεβέστατοι ἀδελφοὶ Κύριοι Κύριοι Ἰωάννη, Πέτρε καὶ Σοφία Ἀλεξιοβίτζηδες, πάσης Μεγάλης καὶ Μικρᾶς καὶ Ἀσπρης Ῥωσσίας, καὶ Αὐτοκράτορες Μοσχοβίας, Βλαντιμιρίου, Κιόβου, Νοβαγραδίου, Βασιλεῖς Καζανίου, Βασιλεῖς Ἀστραχανίου, Βασιλεῖς Σιμπιρίου, Μεγάλοι Αὐθένται Πισχοβίου, καὶ Μεγάλοι Κνέζιδες Λίτφας, Σμολέντζκας, Ντεβερίου, Βολινοτζκίου, Πουτοσκίου, Γιργοσκίου, Περμισκίου, Νταντζικίου Μπουργαρίας, καὶ ἄλλων πολλῶν Αὐθένται, καὶ Μεγάλοι Κνέζιδες τῆς χαμιλῆς γῆς Τζερνιχοβίου, Ῥεζανίου, Πολοτζκίου, Ὀμποροσκίου, Ῥοστοβίου, Κοντισκίου, Ἱεροσλαβίου, Πελοζερίου, Οὐντουρίου, Βετοροσκίου, Λιθομσκίου, Μεστησλευσκίου, καὶ παντός βορείου μέρους ἐξουσιασταί, καὶ αὐθένται γῆς Ἰβηρίας, Ταλίνων, Κρουζίνων Βασιλέων καὶ Καππαρτίνων, γῆς Τζερκέζων, Ἠγορίου, Κρουζήνων, καὶ ἄλλων πολλῶν ἡγεμόνων καὶ Ἐπαρχιῶν ἀνατολικῶν, δυτικῶν καὶ βορινῶν προδιοικηταὶ καὶ ἐξουσιασταί, καὶ ἐκ προγόνων νικηταὶ καὶ κληρονόμοι, υἱοὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητοὶ καὶ ἐκ σπλάγχνων περιπόθητοι τῆς ἡμῶν μετριότητος ἐπεύχομαι τῇ Ὑμῶν ἀγιωτάτῃ καὶ κραταιᾷ Βασιλείᾳ χάριν οὐράνιον καὶ σωτήριον ἔλεος παρὰ τῆς ὑπερφώτου καὶ ὑπερουσίου καὶ ἐνιαίας καὶ μακαρίας καὶ ζωοποιοῦ καὶ ἀσυγχύτου Τριάδος, ἀφ' ἧς πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δώρημα τέλειον, ῥῶσιν καὶ εὐεξίαν σώματος, ἀνδρίαν καὶ ἰσχύν κατὰ πάντων τῶν ἀντικειμένων, γῆρας βαθύτατον, νίκην καὶ τρόπαια κατ' ἐχθρῶν ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων, στερέωσιν ἐπίμονον, καὶ αὔξησιν τῆς κραταιᾶς καὶ ἀγίας Βασιλείας εἰς διαδοχὰς τοῦ Θεοσώστου καὶ Θεοφρουρήτου Βασιλικοῦ Ὑμῶν Γένους.

Ἡ Θεία καὶ τελεταρχικὴ παντοδυναμία, εἰ καὶ δίχα μέσων καὶ αἰτίων ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τό εἶναι τὰ πάντα παρήγαγεν, ἀλλ' ὅμως διὰ μέσων καὶ αἰτίων ὡς ἐπὶ τό πολύ, οὐ μόνον τὰ κατὰ φύσιν, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπερφυῆ κατεργάζεται· ὅθεν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἀπὸ τοῦ παγκοσμίου κατακλισμοῦ ἐν τῇ κιβωτῷ περιέσωσε ναυτικῇ παραδόξῳ ναυαρχοῦντος τοῦ Νῶε· καὶ τόν λαόν τοῦ Ἰσραὴλ διὰ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης διεβίβασε καινῇ στρατηγίᾳ στρατηγοῦντος Μωσέως· καὶ τόν οἶκον Ἰακώβ ἐχόρτασεν ἀφειδέσι χερσὶ σιτοδοτοῦντος Ἰωσήφ, καὶ μυρία ἄλλα δι' αἰτίων ὀργανικῶν, κατὰ τινὰς τῶν ἔξω φιλοσόφων, θαυμασίως ἀπειργάσατο, ὅσα ἡ Θεία Γραφή τρανῶς διαδίδωσιν· οὕτω καὶ νῦν τῆς παροικίας Κιόβου δεινῶς πιεζομένης ὑπὸ ποικίλων περιστάσεων τῆς ποιμαντικῆς διοικήσεως καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κυβερνήσεως, ὡς μέσῳ ἐπιτηδείῳ καὶ προσφυεῖ ὀργάνῳ ἐν τῇ

τρυτάνη τῆς παναγίας καί ζωοποιοῦ Τριάδος ἐκλεχθέντι τῷ Ὑμετέρῳ ἀεισεβάστῳ Κράτει ἐχρήσατο· ὅθεν καί γράμματα σεπτὰ τῆς Ὑμῶν Θεοφρουρήτου Βασιλείας προσηνέχθησαν ἡμῖν, ἐν πρώτοις τήν εἰρηνικὴν καί νικητικὴν Ὑμῶν κατάστασιν ἐξαγγέλοντα· εἶτα τό περί τήν παροικίαν Κιόβου συμβεβηκός διατρανοῦντα, ὅτι δηλαδή διὰ τό ὑπερβολικόν τοῦ τόπου διάστημα, καί διὰ τὰς μεταξύ τῶν δύο μεγίστων Βασιλειῶν συμβάσας μάχας, οὐκ ἐδόθη ἄδεια παρά τῆς Πατριαρχικῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου μεγαλειότητος χειροτονηθῆναι γνήσιον Μητροπολίτην Κιόβου, μετὰ τό μεῖναι ἀπροστάτευτον τήν παροικίαν ταύτην κατά τήν ἐξ ἀρχῆς ἐπικρατήσασαν συνήθειαν, ὡς ὑποκειμένης τούτῳ, καί μεινάσης πρό χρόνου πολλοῦ ἀποιμάντου, ὁ ἐχθρός τῆς εὐσεβοῦς καί ὀρθῆς καί ἀληθοῦς καί ἀγίας καί ἀμωμήτου τῶν εὐσεβῶν καί ὀρθοδόξων Χριστιανῶν διάβολος δι’ ὀργάνων πονηρῶν τῇ ποιμνῇ ταύτῃ ζιζάνια πάμπολλα ἐγκατέσπειρε, καί ἀκάνθας ὅτι πλείστας, ὥστε μικροῦ δεῖν καί τό σῖτον ἐναπέπνιξαν ἄν, ἥτοι τήν εὐσέβειαν, εἰ μή τό Ὑμέτερον Βασιλικόν ὀρθοδοξότατον Κράτος πρός ἄμυναν ἐξεγερθεῖν ἂν καί ἦτοῦντο τήν παροικίαν ταύτην Κιόβου ὑποταχθῆναι ὑπό τόν ἀγιώτατον Πατριαρχικόν τῆς Μοσχοβίας θρόνον, ὥστε ἡνίκα παρεμπίπτη χρεῖα χειροτονίας προσώπου ἀξίου, τοῦ ἐκλεχθησομένου παρά τῶν ὑποκειμένων τῇ Μητροπόλει ταύτῃ Ἐπισκόπων, Ἀρχιμανδριτῶν, Ἡγουμένων, ἱερέων, ἱερομονάχων, μοναχῶν, ἀρχόντων καί λοιπῶν, ἀδεία καί προτροπῇ τοῦ κατά καιροῦς ἐκεῖσε περιφανεστάτου Χατμάνου, ἔχῃ ἄδειαν ὁ κατά καιροῦς μακαριώτατος Πατριάρχης Μοσχοβίας καί πάσης Ῥωσσίας χειροτονεῖν τοῦτον κατά τήν ἐκκλησιαστικὴν διατύπωσιν, καί ἀποδεικνῦναι γνήσιον καί νόμιμον καί κανονικόν Μητροπολίτην Κιόβου μετὰ τῶν αὐτοῦ προνομίων, καί ἐγχειρίζειν αὐτῷ τήν ἐν μεμβράναις λεγομένην πρᾶξιν, ἣτις διαλαμβάνει ῥητῶς ἅπερ ἕκαστος τῶν Ἀρχιερέων ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐπαρχίᾳ ἔχει ἐπ’ ἐξουσίας ἐκτελεῖν. Διό τῆς ἡμῶν μετριότητος τήν ὑπόθεσιν συνοδικῶς προβαλούσης, καί ταύτην συνδιασκεψαμένης μετὰ τῶν περί αὐτὴν ἱερωτάτων Μητροπολιτῶν, καί ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν αὐτῆς ἀδελφῶν καί συλλειτουργῶν, οὐ μόνον εὐλογος ἀπεφάνη, καί δικαία ἐκρίθη, ἀλλὰ καί ἡ πρόνοια, ἣντινα κατεβάλατε, μεγάλως ἐπηνέθη, καί ἄκρως ἐθαυμαστώθη· περί οὗ καί γράμματα Πατριαρχικά συνοδικά ἐξετέθησαν, καί εἰς τόν τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας κώδικα κατεστρώθησαν, διαλαμβάνοντα ὅτι ὁ μακαριώτατος Πατριάρχης Μοσχοβίας καί πάσης Ῥωσσίας κύρ Ἰωακείμ, ὁ ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητός καί περιπόθητος ἀδελφός καί συλλειτουργός τῆς ἡμῶν μετριότητος ἔχῃ ἐπ’ ἀδείας χειροτονεῖν Κιόβου Μητροπολίτην, κατά τήν ἐκκλησιαστικὴν διατύπωσιν, ὅντινα ἂν ἐκλέξωσιν οἱ ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ ταύτῃ ὑποκείμενοι, κατά τό ἐκδοθέν γράμμα τοῖς ὑποκειμένοις τῇ Κιόβου Ἐπαρχίᾳ, δηλαδή ἔχειν τούτους ἄδειαν ἡνίκα ἐμπίπτη χρεῖα προσώπου, γενησομένου Μητροπολίτου Κιόβου, ἐκλέγειν οὗτοι ὅντινα βούλωνται, καί οἱ μετὰ τοῦτον Πατριάρχαι ὁμοίως, καί ἡ Μητρόπολις αὕτη Κιόβου ἔστω ὑποκειμένη ὑπό τόν

Ἀγιώτατον Πατριαρχικόν τῆς Μοσχοβίας θρόνον, καί οἱ ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεύοντες, ὃ τε ἤδη καί ὁ μετὰ τοῦτον, γινώσκωσι γέροντα καί προεστῶτα αὐτόν τόν κατά καιρούς Πατριάρχην Μοσχοβίας ὡς ὑπ' αὐτοῦ χειροτονούμενοι, ἐνός μόνου φυλαττομένου, δηλαδή ἡνίκα ὁ Μητροπολίτης Κιόβου ἱεουργῶν εἴη τήν ἀναίμακτον καί θείαν μυσταγωγίαν ἐν τῇ παροικίᾳ ταύτῃ, μνημονεύοι ἐν πρώτοις τοῦ σεβασμίου ὀνόματος τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ὡς ἐξ αὐτοῦ πάντα τά ἀγαθὰ εἰς τά τῆς οἰκουμένης πέρατα διαδιδόμενα, καί πηγή πάντων ὧν, καί τρόπῳ συγκαταβατικῶ χρωμένη διὰ τὰς ῥηθείσας αἰτίας, καί παρατιθεμένη εἰς τόν θρόνον τοῦ Πατριάρχου Μοσχοβίας τήν ταύτης ὑποταγήν, ἔπειτα τοῦ Πατριάρχου Μοσχοβίας.

Δεόμεθα Ὑμῶν τῶν Γαληνοτάτων καί Θεοστέπτων Μεγάλων Βασιλέων, καί Αὐτοκρατόρων ὀρθοδοξοτάτων, ὅπως κατ' ἔτος μή ἐκλείποι ἡ ἐκ σπλάγχων υἱικῶν ἐλεημοσύνη, ἀλλά μετοχετεύοιτε προσηνῇ τῇ καρδίᾳ καί ὄμματι ἰλέω· καί ἡμεῖς οὐ διαλείψομεν, ἀλλά ἐσφαί χεῖρας ὑπερεκτεταμένας πρός τόν Ἀρχιποίμενα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν ἀροῦμεν, ἐκλιπαροῦντες αὐτόν βραβεύειν τοῖς ὀρθοδοξοτάτοις καί Θεοστέπτοις Βασιλεῦσιν χάριν οὐράνιον, ὑγιάν καί τελείαν εὐεξίαν, ῥῶσιν ψυχῆς τε ἅμα καί σώματος, τρόπαια καί νίκας κατ' ἐχθρῶν ὁρατῶν καί ἀοράτων, αὔξησιν τῆς μεγίστης Ὑμῶν Βασιλείας, πληθυσμόν εἰρήνης εἰς τό ὑπήκοον, ἀγάπην χριστιανικήν καί ἀδελφικήν ἀνυπόκριτον μεταξύ Ὑμῶν, διαδοχήν τοῦ Βασιλικοῦ Ὑμῶν γένους, μέχρις ὅτου ὁ ἥλιος τόν αὐτοῦ διατρέχει κύκλον, χαράν καί εὐφροσύνην ἀνεκκλάλητον, καί μετὰ ταῦτα τήν αἰώνιον μακαριότητα· ἔτι δέ συγχώρησιν καί Βασιλείαν οὐράνιον τοῖς ἁγιωτάτοις καί ἀοιδίμοις Ὑμῶν προπάτορσι, τοῖς ἀπ' ἀρχῆς ταύτης τῆς Βασιλείας ὑπάρξασι. Ταῦτα μέν, ἡ δέ τρισυπόστατος καί ἁγία καί ζωαρχική καί Βασιλική Τριάς εἴη φύλαξ καί ἄρωγός Ὑμῶν ἐν βίῳ παντί. Ἀμήν.

Ἐν ἔτει τῷ Σωτηρίῳ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ὀγδοηκοστῷ ἔκτῳ, ἰνδικτιῶνος ἐννάτην, μῆνα Μάϊον.

,αχπς' ἰνδικτιῶν θ' μὴν Μάϊος.

† Πρός Θεόν διάπυρος εὐχέτης τῆς Χριστιανικωτάτης Ὑμῶν Βασιλείας καί κατά πάντα πνευματικός πατήρ καί Οἰκουμενικός Πατριάρχης.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ

* Вл. Собрание государственныхъ грамотъ и договоровъ, хранящихся въ государственной коллегіи иностранныхъ дыль, Часть четвертая, Москва, 1826, σ. 514-517. (ἀπό τό κείμενο, σ. 6, σημ. 3)